

ACȚIUNI ALE MUNCITORILOR METALURGIȘTI DIN BUCUREȘTI PREMERGĂTOARE GREVEI GENERALE DIN OCTOMBRIE 1920

(decembrie 1918 — septembrie 1920)

I. CHIPER, O. MATICHESCU

Greva generală din octombrie 1920 a constituit, prin amploarea și semnificația ei, un moment remarcabil în istoria mișcării noastre muncitorești. Desfășurată pe fondul crizei politice în care intrase regimul burghezo-moșieresc din țara noastră, în urma primului război mondial, grupînd sub țeluri și năzuințe comune marea majoritate a maselor proletare, greva generală a evidențiat voința și hotărîrea de luptă a oamenilor muncii, creșterea conștiinței lor de clasă. Ea a constituit, în același timp, un avertisment dat politicii reacționare, anti-populare a guvernanților români.

„Adîncirea contradicțiilor social-economice ale regimului burghezo-moșieresc, cauzată de distrugerile războiului, de dezorganizarea activității economice și înrăutățirea situației materiale a maselor largi populare, determină în anii 1918—1920 o creștere impetuoasă a avîntului și combativității revoluționare a maselor muncitoare”¹.

Sub aspectul cauzelor directe și de ansamblu, marea ridicare la luptă a oamenilor muncii din octombrie 1920 își găsește deci explicația în situația materială și socială deosebit de grea creată maselor populare în perioada ce a urmat după primul război mondial. Mizeria și calamitățile de tot felul pricinuite de război s-au împletit strîns în această perioadă cu intensificarea ofensivei patronale asupra nivelului de trai al clasei muncitoare. Ziua de lucru depășea cu mult 8 ore², salariile au fost scăzute sau menținute la nivel constant, în raport cu ridicarea neconținută a indicelui de scumpete³. Condițiile de muncă erau deosebit de grele, protecția muncii, măsurile de ocrotire socială lipseau aproape cu totul.

Toate acestea, cît și o serie de revendicări politice ținînd de organizarea clasei muncitoare în sindicate și în întreprinderi, de lupta pentru libertăți democratice, constituie cauzele generale ale grevelor și conflictelor de muncă din

¹ Nicolae Ceaușescu, *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*, Editura Politică, București, 1966, p. 21.

² Cf. Manea Mănescu și N. N. Constantinescu, *Situația economică din România și condițiile de muncă și de trai ale clasei muncitoare în perioada premergătoare grevei generale din 1920*, în „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.C.R.”, nr. 5, an. VI (1960), p. 31.

³ *Ibidem*, p. 35.

această perioadă de avânt revoluționar. Din acest punct de vedere, greva generală constituie momentul culminant al unui șir de greve și conflicte de muncă, mai mari sau mai mici, desfășurate de muncitorii diferitelor ramuri industriale ⁴.

Din cadrul general al acestor acțiuni se desprind ca momente însemnate cele desfășurate de muncitorii metalurgiști din București, despre care ne vom ocupa în acest material.

Perioada ocupației germane a avut repercusiuni deosebit de grele și asupra populației muncitoare din București. Deși o serie de întreprinderi metalurgice împreună cu întregul lor personal au fost dislocate în Moldova, marea lor majoritate au rămas totuși pe loc, muncitorii metalurgiști aducând un aport însemnat în cadrul acțiunilor muncitorești din capitală în timpul regimului de ocupație. După retragerea trupelor germane, în contextul general al efervescenței revoluționare ce a urmat, și pe măsură ce întreprinderile industriale își reluau activitatea, muncitorii metalurgiști — care constituiau prin număr și mai ales prin forța combativă unul din detașamentele de frunte ale proletariatului bucureștean ⁵ —, au reușit în scurt timp să-și refacă organizațiile profesionale și să desfășoare o serie de acțiuni revendicative din ce în ce mai energice. Astfel, după ce în cea de-a doua jumătate a lunii noiembrie 1918 muncitorii metalurgiști din București și-au refăcut organizația lor sindicală ⁶, au fost angajate tratative între o delegație a muncitorilor organizați și reprezentanții patronilor din industria metalurgică ⁷. Ca urmare, această primă acțiune

⁴ Într-o serie de lucrări și studii consacrate evenimentelor istorice din perioada avântului revoluționar cunoscut de mișcarea noastră muncitorească în anii 1918—1921, studiul acțiunilor premergătoare grevei generale din 1920 desfășurate de muncitorii altor ramuri industriale, găsim referiri generale și la unele din problemele tratate în materialul de față (*Greva generală din România, 1920*, Editura Politică, București, 1960; V. Liveanu, 1918. *Din istoria luptelor revoluționare din România*, Editura, Politică București, 1960; Clara Cușnir-Mihailovici, *Mișcarea muncitorească din România între anii 1917—1921, crearea P.C.R.*, Editura Politică, București, 1960; C. Mocanu, *Mișcarea grevistă din 1920, premergătoare grevei generale*, în „Analele Institutului de istorie a partidului”, nr. 1, an. VI (1960); Idem, *Participarea muncitorilor din București la greva generală din 1920*, în „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.C.R.”, nr. 5, an. VI (1960); M. Kertész și Grigore Chiriță, *Momente din luptele minerilor din Valea Jiului în anii 1917—1920*, în *Studii și materiale de istorie contemporană*, II, Editura Academiei, București, 1963; V. Arimia și I. Toacă, *Acțiuni greviste premergătoare grevei generale din octombrie 1920*, în „Revista arhivelor”, nr. 1, IX (1966) și altele). Acțiunile desfășurate de muncitorii metalurgiști din București premergătoare grevei generale din 1920 nu au constituit pînă în prezent obiectul unei cercetări de sine stătătoare.

⁵ Ancheta industrială din anul 1920 a înregistrat 34 156 de muncitori în industria metalurgică, din care 19 156 calificați și 15 000 necalificați, ceea ce reprezenta peste 24% din numărul muncitorilor din industria prelucrătoare din România. În vechea Românie se aflau 8 412 muncitori metalurgiști (vezi „Buletinul industriei”, nr. 7—9, an. II, iulie-septembrie 1922, pp. 36—37). Deși aceste date statistice nu se referă concret la București, este cunoscut faptul că marea majoritate a întreprinderilor metalurgice mai însemnate din vechea Românie, se aflau concentrate în capitală.

⁶ *Greva generală din România, 1920*, p. 62.

⁷ „Socialismul”, nr. 22, 1(14) decembrie 1918.

revendicativă a fost încununată de succes : la 30 noiembrie (13 decembrie) 1918 au fost satisfăcute o serie de revendicări ale metalurgiștilor. Printre acestea se aflau ziua de muncă de 8 ore, stabilirea salariilor minime pentru muncitori, muncitoare și ucenici și a normelor de plată a orelor suplimentare, garantarea pentru muncitori „a lucrului în permanență”⁸, recunoașterea consiliului muncitoresc și rezolvarea conflictelor de muncă de către o comisie compusă din delegați pe ateliere ai muncitorilor și reprezentanții fabricii etc.⁹. Drepturile câștigate trebuiau să fie stabilite într-un contract colectiv, semnat de delegații muncitorilor, de fabricanți și de reprezentantul Ministerului de Industrie. Deși salariile obținute erau foarte scăzute în raport cu indicele de scumpete, revendicările câștigate, îndeosebi recunoașterea consiliului muncitoresc¹⁰, constituiau un succes al luptei metalurgiștilor. Cu toate încercările de rezistență și de intimidare — menționăm în acest sens că tratativele s-au desfășurat la prefectura poliției capitalei — reprezentanții patronilor au fost nevoiți să cedeze în fața presiunii muncitorilor metalurgiști. Astfel, în ultima zi a tratativelor, peste 2 000 de muncitori metalurgiști, după o întrunire la sediul sindicatelor, au ocupat curtea Prefecturii poliției, cerând satisfacerea revendicărilor din memoriu și protestând contra cenzurii aplicate ziarului „Socialismul”¹¹.

Deși revendicările muncitorilor metalurgiști au fost recunoscute oficial, chiar în primele zile după încheierea tratativelor, muncitorii au constatat că fabricanții încercau să nu respecte angajamentele pe care și le asumaseră, îndeosebi, în privința salariilor. De aceea, într-o mare întrunire a metalurgiștilor bucureșteni, la 7(20) decembrie 1918, muncitorii au însărcinat delegații de ateliere să ceară din nou patronilor „să se respecte strict aplicarea condițiilor din memoriu, pe care le vor apăra cu toată energia”¹². În același sens, muncitorii de la „Lemaître” și-au arătat hotărârea de a declara grevă dacă nu li se vor plăti salariile mărite¹³.

În aceeași perioadă în care metalurgiștii bucureșteni au impus satisfacerea revendicărilor lor, în capitală și alte centre industriale a avut loc un puternic val de greve și demonstrații muncitorești, în special după masacrul de la 13 decembrie 1918. O puternică acțiune de protest s-a desfășurat în întreaga țară în legătură cu victimele terorii regimului burghezo-moșieresc și cu procesul intentat unor activiști revoluționari din mișcarea muncitorească arestați după 13 decembrie 1918. Cu ocazia înmormântării lui I. C. Frimu, numeroși muncitori bucureșteni au declarat grevă și au redeschis cu forța sediul organizației

⁸ Această revendicare izvora din necesitatea pentru muncitori de a împiedica concedierile abuzive și speculațiile patronilor sub pretextul greutăților economice provocate de război.

⁹ „Socialismul”, nr. 23, 2 decembrie 1918 ; „Social-democrația”, nr. 29, 9 decembrie 1918.

¹⁰ În legătură cu crearea, structura și funcțiile consiliilor muncitorești, vezi *50 de ani de la crearea Comisiei Generale a Sindicatelor din România, 1906—1956*, Ed. C.C.S., București 1958, pp. 248—253.

¹¹ „Socialismul”, nr. 22, 2 decembrie 1918.

¹² *Ibidem*, nr. 29, 9 decembrie 1918.

¹³ Arhiva C.C. al P.C.R., fond 5, dos. 749, f. 133.

muncitorești din str. Sf. Ionică¹⁴. Parte activă la aceste acțiuni au luat și muncitorii metalurgiști. Astfel, într-unul din proteste adresat, la 14 martie 1919, ministrului de interne de către metalurgiștii bucureșteni, prin care se cerea imediată eliberare a celor arestați, se arăta: „Acțiunea lor (a celor arestați-N.N.) este acțiunea noastră și ei au lucrat în numele nostru care venisem la 13 decembrie să susținem pe lucrătorii greviști tipografi și să protestăm contra cenzurii pe care o considerăm și acum ca un căluș barbar, ilegal și inutil pus în gura dreptății și adevărului”¹⁵.

Evenimentele de la 13 Decembrie 1918 au contribuit la creșterea combativității muncitorilor, la întărirea organizării lor și la împletirea tot mai strânsă a revendicărilor economice cu cele politice. În acest sens, pentru muncitorii metalurgiști, prima jumătate a anului 1919 a însemnat o etapă de pregătire organizatorică, dar mai ales politică, care a permis trecerea la importante acțiuni greviste în a doua jumătate a aceluiași an. În același timp, acțiunile celorlalte detașamente ale clasei muncitoare din România au constituit pentru metalurgiști nu numai un prilej de a-și manifesta solidaritatea proletară, ci și un stimulent puternic pentru propriile lor acțiuni. În rândurile muncitorilor metalurgiști din București, ca și în întreaga țară, și-a croit tot mai mult drum hotărârea, izvorâtă din experiența proprie, de a-și apăra revendicările cucerite și de a impune satisfacerea altora noi prin acțiuni mai ferme și mai largi.

Această hotărâre a fost exprimată cu prilejul unor mari întruniri ale muncitorilor metalurgiști. Printre acestea, sărbătorirea zilei de 1 Mai 1919 în capitală ocupă un loc însemnat, prilejuind mari manifestații politice ale clasei muncitoare¹⁶.

Printre întreprinderile cu un număr mare de muncitori metalurgiști, în care în cursul anului 1919 au avut loc numeroase acțiuni revendicative ale muncitorilor, au fost și Arsenalul armatei, Pirotehnia și Pulberăria, întreprinderi ale industriei de război. Încă din ianuarie 1919, muncitorii din București ai acestor întreprinderi au înaintat un memoriu de revendicări, cerând mărirea salariilor și îmbunătățirea condițiilor de muncă, dar au întâmpinat împotrivirea organelor militare administrative. Ca urmare, trecând peste măsurile represive luate de autorități, în lunile următoare au avut loc mai multe întruniri ale muncitorilor din aceste întreprinderi, care au contribuit, în bună măsură, la întărirea organizării luptei lor¹⁷. Un avânt deosebit a luat în această perioadă lupta muncitorilor de la Pirotehnia armatei din București. În cursul lunilor aprilie și mai 1919 au avut loc numeroase tratative între muncitori și autorități, care au rămas însă fără rezultat¹⁸. Datorită acestei situații ca și încercării colonelului director de a concedia un număr mare de muncitori, la Pirotehnie a fost decla-

¹⁴ *Greva generală din România, 1920*, p. 71.

¹⁵ „Socialismul”, 6 mai 1919.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, nr. 77, 28 februarie 1919; nr. 82, 13 mai 1919; nr. 87, 18 mai 1919.

¹⁸ La aceasta a contribuit, pe lângă faptul că întreprinderea era militarizată, și inconsecvența conducerii comisiei locale a sindicatelor din București, care a sfătuit pe muncitorii de la Pirotehnie să reia lucrul („Socialismul”, nr. 87, 18 mai 1919).

rată greva în masă¹⁹. Sub influența acestei acțiuni, la începutul lunii iunie 1919, au intrat în grevă și muncitorii de la Arsenalul din Galați²⁰.

La sfârșitul lunii mai și începutul lunii iunie se manifestă tot mai puternic în sînul întregii clase muncitoare din România hotărîrea de a trece la acțiuni mai energice pentru a-și impune revendicările. Greva generală a ferestierilor din iunie 1919 a fost, în condițiile stării de spirit amintite din sînul clasei muncitoare, începutul unei serii de importante mișcări greviste care s-au prelungit pînă la sfârșitul anului 1919, cuprinzînd și muncitorii metalurgiști.

Astfel, alături de alte categorii de muncitori, la sfârșitul lunii iunie, în urma grevelor și a tratativelor, muncitorii de la Arsenal, Pirotehnice și ale întreprinderi militare din București au reușit să impună satisfacerea revendicărilor lor²¹.

Tot în luna iunie 1919, a fost întocmit un nou memoriu de revendicări ale metalurgiștilor bucureșteni. Ca și muncitorii din alte întreprinderi sau centre industriale, metalurgiștii bucureșteni cereau atît mărirea salariilor, cît și lărgirea atribuțiilor consiliului muncitoresc sau, cum era denumit acesta în memoriu, a comisiei de lucrători. Astfel, erau revendicate salarii fixe, săptămînale, și indicat nivelul lor pe categorii de salarizare. Comisia de lucrători urma să stabilească, pe lîngă categoriile de lucrători ale cîror salarii urmau a fi majorate, și un tabel de sărbători, care trebuia acceptat de direcțiile fabricilor. Era cerută săptămîna de muncă de 45 de ore. Din vechiul contract colectiv se cerea menținerea interzicerii concedierilor²².

Creșterea combativității muncitorilor metalurgiști, curentul spre acțiuni greviste de amploare care își croia drum larg în rîndurile clasei muncitoare din țara noastră, ca și pozițiile deținute de aripa revoluționară în rîndurile metalurgiștilor și-au pus amprenta asupra lucrărilor și hotărîrilor Conferinței sindicatelor metalurgiste din țară, desfășurată la București în zilele de 22—24 iunie 1919²³. Printre altele, conferința a hotărît să nu se mai facă greve parțiale pe fabrici, ci generale pe ramuri sau pe regiuni²⁴. Printre problemele discutate a fost și durata zilei de muncă, conferința hotărînd că ziua de muncă va avea o durată maximă de 8 ore. Un loc important în dezbaterile conferinței l-au ocupat problemele organizatorice.

Conferința a subliniat că sindicatele metalurgiste sînt sindicate socialiste, precizînd astfel că nu au numai sarcini profesionale ci și politice, și a cerut Comisiei generale a sindicatelor și Partidului socialist să înființeze cît mai urgent o școală de propagandă, la care sindicatele metalurgiste trebuiau să trimită membri pentru a urma cursurile²⁵. Conferința și-a manifestat solidaritatea cu victimele terorii regimului burghezo-moșieresc și a protestat împotriva masacrului de la 13 Decembrie 1918, declarînd totodată că sindicatele metalurgiste

¹⁹ „Socialismul“, nr. 88, 20 mai 1919.

²⁰ „Chemarea“, nr. 56, 10 iunie 1919.

²¹ „Izbînda“, nr. 219, 30 iunie 1919.

²² Arh. C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6199, f. 4.

²³ *Ibidem*, fondul 5, dos. 1039, f. 9.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*, f. 10.

„nu vor înceta un singur moment lupta“ pînă cînd vinovații masacrului nu-și vor primi pedeapsa. Documente ale Conferinței se încheiau cu astfel de lozinci : „Trăiască socialismul !“, „Trăiască revoluția socială !“.

În general, Conferința a marcat un moment însemnat în mișcarea muncitorilor metalurgiști și a contribuit, prin hotărârile sale referitoare la revendicările și formele de luptă ale muncitorimii, la intensificarea luptei acestora.

La sfîrșitul lunii iunie și începutul lunii iulie 1919, metalurgiștii bucureșteni au participat la mai multe întruniri — la cea din 27 iunie au luat parte și delegați din provincie²⁶ — în care au fost analizate unele hotărîri ale Conferinței sindicale, au fost dezbătute probleme ale luptei pentru impunerea revendicărilor ș.a. Muncitorii se pronunțau tot mai ferm pentru acțiuni greviste. Astfel, într-o adunare, la 13 iulie 1919, muncitorii de la „Vulcan“ și „Wolff“ au cerut sindicatului să intervină energic pentru satisfacerea cererilor metalurgiștilor de la „Lemaître“, iar în caz de refuz al direcției, sindicatul metalurgiștilor să declare grevă generală²⁷.

Alături de ceilalți muncitori din țara noastră și de proletariatul internațional, metalurgiștii au participat la greva generală de protest din 21 iulie 1919 împotriva intervenției contra Rusiei Sovietice și Republicii Sovietice Ungare. Astfel, în București au fost declarate greve la „Wolff“, „Vulcan“, „Lemaître“, „Budic“, „Voinea“, „Haug“, Arsenalul armatei, „Horștein“ etc.²⁸.

Participînd la această însemnată acțiune, muncitorii și-au exprimat nu numai solidaritatea deplină cu Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, ci și protestul clasei muncitoare față de încălcarea libertăților democratice de către regimul burghezo-moșieresc. Greva de la 21 iulie 1919 a constituit astfel, o puternică manifestare politică a proletariatului român.

Spre sfîrșitul lunii iulie și începutul lunii august 1919 agitația muncitorilor metalurgiști ia amploare. Metalurgiștii bucureșteni și-au manifestat din nou hotărîrea de a declara grevă dacă nu le vor fi satisfăcute revendicările²⁹. Astfel, în urma încercării autorităților de a înăbuși acțiunile revendicative ale metalurgiștilor prin mobilizarea a 19 lucrători — dintre care majoritatea erau delegați ai muncitorilor — la Arsenalul armatei (București), muncitorii în masă au declarat o grevă de solidaritate³⁰. Într-o serie de întruniri, metalurgiștii bucureșteni s-au pronunțat, de asemenea, pentru declararea unei greve de solidaritate cu greva generală a muncitorilor petroliști³¹, care se desfășura în această perioadă.

Cu toate că vechiul memoriu al metalurgiștilor nu fusese satisfăcut, la 9 august 1919 a fost întocmit un nou memoriu, care reprezenta și revendicările muncitorilor de la uzinele comunale de gaz, electricitate și apă, de la S.T.B., de la

²⁶ „Izbînda“, nr. 219, 30 iunie 1919.

²⁷ Arh. C.C. al P.C.R., fondul 58, dos. 6200, f. 6.

²⁸ *Ibidem*, fond 28, dos. 4338, f. 214.

²⁹ *Ibidem*, fond 68, dos. 6199, f. 52, 69, 72 ; „Socialismul“, nr. 149, 31 iulie 1919.

³⁰ „Socialismul“, 31 iulie și 1 august 1919.

³¹ Arh. C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6199, f. 76.

fabricile de tâmplărie și tâmplărie mecanică și alte întreprinderi din București³². La memoriu s-au asociat apoi și muncitorii metalurgiști și de alte profesii din Galați³³. În memoriu era cerută mărirea salariilor, indicându-se nivelul lor, pe categorii, și săptămâna de lucru de 44 de ore. Erau prevăzute, de asemenea, condițiile și normele de plată pentru munca de noapte și deplasările muncitorilor. Muncitorilor și funcționarilor trebuia să le fie asigurată libertatea sărbătorilor legale. *În același timp* — se arăta în memoriu — *munca va trebui să fie sărbătorită așa cum se cuvine. De aceea ziua de 1 Mai va fi sărbătoarea clasei muncitoare, deci cea mai legală sărbătoare* (subl. în text). În memoriu se mai cerea garantarea dreptului la muncă. Arătând cauzele și consecințele războiului mondial pe de o parte și „persistența factorilor răspunzători ai acestor consecințe (guvernul și capitaliștii) în menținerea sistemului vechi de desconsiderare” consiliile lucrătorilor apreciau că „pentru branșele noastre nu există și nici nu trebuie să existe lipsă de lucru” și cereau plata salariilor indiferent de cauzele sau timpul stăgării producției.

Memoriul prevedea crearea în toate întreprinderile a consiliilor muncitorești „care vor constitui regulatorul tuturor angajamentelor în fabrici”. Era subliniată, de asemenea, necesitatea înființării unor școli pentru ucenici a căror cursuri puteau fi frecventate și de către ceilalți muncitori. Ele trebuiau să funcționeze sub controlul consiliilor muncitorești.

Revendicările de natură economică din memoriu erau susținute și prin anexarea la acesta a unui tablou prin care se demonstra situația materială deosebit de grea a muncitorilor. Se arăta, astfel, că pentru întreținerea familiei unui muncitor cu doi copii — în condițiile în care pentru hrană nici nu era prevăzută carnea — erau necesari 354 de lei săptămânal, în timp ce muncitorii cereau prin memoriu, pentru categoria cea mai bună de salarizare, numai 300 de lei săptămânal.

Memoriul reflecta tendința, caracteristică pentru lupta clasei noastre muncitoare în această etapă, de a cuceri noi drepturi pentru consiliile muncitorești, de a formula noi revendicări politice pe lângă cele economice.

Memoriul de revendicări menționat mai sus al metalurgiștilor bucureșteni a fost înaintat abia în 21 august 1919³⁴, după hotărârile adoptate în acest sens la întrunirea din 19 august a delegaților întreprinderilor metalurgice, ai uzinei de gaz și electricitate, ai atelierelor de tinichigerie etc. La propunerea delegatului Comisiei generale a sindicatelor, participanții la întrunire au ales un comitet principal de acțiune, reprezentând pe muncitorii metalurgiști și din întreprinderile mai sus amintite. De asemenea, pe baza hotărârilor consfățurii, în ziua de 20 august, în toate întreprinderile metalurgice și cele auxiliare amintite au fost alese comitete de fabrică³⁵.

Răspunsul fabricanților la memoriu era așteptat pentru 25 august. În caz de refuz, „s-a preconizat declararea grevei” sub forma activă sau pasivă. Comi-

³² Arh. C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6199, f. 89—91.

³³ „Chemarea”, 23 august 1919.

³⁴ „Socialismul”, 24 august 1919.

³⁵ Arh. C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6199, f. 100.

tetul principal de acțiune trebuia să hotărască forma de grevă care se va adopta³⁶.

La întrunire s-a discutat declararea grevei numai ca o eventualitate — deși experiența luptei pentru revendicări din vara anului 1919 arăta că fabricanții nu vor ceda ușor. Din această cauză nu au fost adoptate măsuri concrete în vederea declanșării ei. În pofida agitației muncitorilor metalurgiști din București, hotărâți să declare grevă³⁷, și în pofida faptului că pînă la jumătatea lunii septembrie, fabricanții nu au satisfăcut revendicările cuprinse în memoriu, greva nu a fost declanșată. Sperînd în rezolvarea pașnică a conflictului de muncă, comitetul principal de acțiune nu a cerut declararea grevei, deși era evidentă posibilitatea organizării cel puțin a unei greve generale a metalurgiștilor bucureșteni sau chiar pe întreaga ramură.

În aceste condiții, după mai multe luni de tratative, timp în care s-a produs, pe de o parte, o creștere a influenței elementelor revoluționare și a combativității lor, iar pe de altă parte a devenit clar că patronii nu cedau prin tratative, muncitorii principalelor întreprinderi metalurgice din București au pornit la luptă pentru cucerirea revendicărilor lor, pe calea declanșării a o serie de greve. Această situație a împiedicat însă transformarea numeroaselor greve într-o grevă generală.

Astfel, după o grevă de două zile, muncitorii de la „Budic“ au impus, la 17 septembrie 1919, mărirea salariilor, recunoașterea consiliului muncitoresc și alte revendicări³⁸. În aceeași zi, în urma refuzului direcției de a satisface memoriul de revendicări, au intrat în grevă metalurgiștii de la „Vulcan“³⁹. În zilele următoare, pentru aceeași cauză și din alte motive — solidarizare cu muncitorii concediați, atac patronal împotriva zilei de 8 ore etc. — au intrat în grevă metalurgiștii de la „Hornștein“⁴⁰, „Arsenal“⁴¹, „Wolff“⁴², „Haug“⁴³. Mișcarea grevistă a cuprins în luna septembrie 1919 și alte numeroase întreprinderi din București și din țară. La 28 septembrie se aflau în grevă muncitorii de la 13 întreprinderi din Capitală și 6 întreprinderi din provincie⁴⁴. Muncitorii de la sucursala din Constanța a uzinei „Wolf“ și cei de la „Ramadan“ (Giurgiu) au declarat greve de solidaritate cu metalurgiștii bucureșteni⁴⁵.

Autoritățile și direcțiile întreprinderilor au încercat prin diferite metode să înfrîngă mișcarea grevistă și solidaritatea muncitorilor. Au fost anulate, în acest scop, numeroase ordine de mobilizare pe loc, în timp ce alți muncitori greviști erau aduși cu forța la lucru⁴⁶. În același timp, patronii au solicitat intervenția

³⁶ Arh. C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6199, f. 100.

³⁷ *Ibidem*, f. 111; „Socialismul“, 5 septembrie 1919.

³⁸ „Socialismul“, 17 și 18 septembrie 1919.

³⁹ *Ibidem*, 19 și 20 septembrie 1919.

⁴⁰ *Ibidem*, 20 septembrie 1919.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*, 21 septembrie 1919.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ „Chemarea“, nr. 166, 29 septembrie 1919.

⁴⁵ „Socialismul“, 28 septembrie 1919.

⁴⁶ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 5, dos. 751, f. 19.

autorităților militare, au recurs la provocări, arestări și bătăi, au amenințat muncitorii greviști cu *lock-out* etc.⁴⁷.

Față de refuzul patronilor de a satisface revendicările greviștilor, muncitorii și-au manifestat hotărârea de a continua lupta. În timpul grevei au avut loc numeroase întruniri comune ale metalurgiștilor sau delegaților lor — la unele participând și muncitorii altor întreprinderi aflate în grevă, de exemplu, tâmplării — în care se analiza stadiul grevei și se luau hotărâri pentru desfășurarea ei în continuare. Prin aceasta, și prin faptul că principalele întreprinderi metalurgice din Capitală erau cele care se aflau în grevă, lupta metalurgiștilor bucureșteni a prezentat aspecte ale unei greve generale. În organizarea, izbucnirea și desfășurarea grevei s-au manifestat însă diverse deficiențe. Astfel, grevele nu au izbucnit simultan, tratativele au fost purtate în mare parte separat, dându-se posibilitatea creării unor fisuri în unitatea mișcării greviste a muncitorilor metalurgiști. Deși exista posibilitatea atragerii unor noi întreprinderi metalurgice și de alt profil în grevă⁴⁸, elementele reformiste din partidul socialist și din sindicate, nedorind o grevă generală, nu au organizat în suficientă măsură lupta muncitorilor din aceste întreprinderi. O acțiune care a lovit unitatea și combativitatea greviștilor a fost aceea de a plasa, chiar după prima săptămână de grevă, muncitori greviști la lucru în alte întreprinderi, în timp ce apelul de sprijin al greviștilor a fost lansat după trei săptămâni de grevă⁴⁹.

Greva metalurgiștilor bucureșteni a primit un sprijin multilateral — sub forma unor greve de solidaritate, ajutoare materiale, boicotarea comenzilor întreprinderilor ai căror muncitori se aflau în grevă etc. — din partea muncitorilor din Capitală și provincie⁵⁰. Combativitatea și solidaritatea muncitorilor de la „Wolff“, „Vulcan“, și „Hornștein“ au impus ca la aplanarea grevei să se trateze în comun cu delegații muncitorilor din aceste întreprinderi rămase în grevă. La „Vulcan“ cu muncitorii greviști s-au solidarizat și maiștrii și funcționarii din întreprindere⁵¹. Greva a încetat prin arbitrajul Ministrului Industriei și Comerțului, din 22 octombrie 1919, în următoarele condiții⁵²: săptămâna de lucru de 48 ore; ore suplimentare în cazuri excepționale; sporirea salariilor cu 30%/o; guvernul se obliga să constate și să remedieze lipsa de combustibil, materii prime etc., care ar fi împiedicat activitatea unor întreprinderi; revenirea „asupra anulării și mobilizărilor pe loc făcute din cauza grevei“ etc.

Față de revendicările cuprinse în memoriul din 9 august al metalurgiștilor, greva a însemnat doar un succes parțial. Cu toate acestea, greva a avut importanțe urmări pentru dezvoltarea conștiinței de clasă, pentru orientarea politică și creșterea combativității muncitorilor metalurgiști. Desfășurarea grevei și rezultatele ei — care se aplicau și unor întreprinderi metalurgice care nu decla-

⁴⁷ „Socialismul“, 24, 25 septembrie, 3, 6 și 18 octombrie 1919.

⁴⁸ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6199, f. 142; „Socialismul“, 20, 21 septembrie și 15 octombrie 1919.

⁴⁹ „Socialismul“, 9 și 10 octombrie 1919.

⁵⁰ *Ibidem*, 28 septembrie, 10, 25 și 30 octombrie 1919.

⁵¹ *Ibidem*, 18 octombrie 1919; „Izbînda“, 19 octombrie 1919.

⁵² Arh. st. Buc., fond. Ministerul de Interne, Direcția secretariatului și personalului, dos. 253/1920, f. 23; vezi și „Izbînda“, nr. 337, 26 octombrie 1919.

raseră grevă, ca „Lemaître“ etc.⁵³ — a întărit solidaritatea muncitorilor și a demonstrat că satisfacerea revendicărilor și înfrângerea rezistenței patronale și a terorii regimului puteau fi realizate numai prin acțiuni energice și bine organizate, numai pe calea luptei revoluționare. Totodată, la fel ca și în cazul acțiunilor desfășurate de celelalte detașamente ale proletariatului din țara noastră, deficiențele manifestate în organizarea grevei ca și în purtarea tratativelor pentru aplanarea ei au contribuit, într-o mare măsură, la demascarea unor elemente reformiste ce activau în rândurile mișcării noastre muncitorești, la întărirea influenței ideilor revoluționare, a poziției aripii de stînga a partidului socialist în rândurile muncitorilor.

Un rol important, în același sens, l-au avut greva generală de protest organizată cu prilejul alegerilor parlamentare din 3 noiembrie 1919, greva generală demonstrativă și manifestațiile din 13 decembrie 1919, la care muncitorii metalurgiști s-au aflat în primele rînduri⁵⁴.

La sfîrșitul anului 1919 și în primele luni ale anului 1920 au avut loc noi acțiuni greviste și numeroase întruniri ale metalurgiștilor bucureșteni, alături de ale celorlalți muncitori din țară. Prin cîteva greve succesive în noiembrie 1919 — februarie 1920, muncitorii de la Arsenalul Armatei și-au cucerit revendicările pentru care luptau de multe luni⁵⁵. Au fost satisfăcute, de asemenea, în urma unei acțiuni greviste, revendicările muncitorilor de la întreprinderile „Weighel“ din București⁵⁶. Prin acțiuni energice, metalurgiștii de la „Vulcan“ și „Wolff“ au impus respectarea unor revendicări cîștigate anterior⁵⁷. Au avut loc întruniri ale metalurgiștilor în care au fost analizate rezultatele grevelor, situația clasei muncitoare și perspectivele luptei ei⁵⁸.

Mișcarea grevistă a metalurgiștilor din a doua jumătate a anului 1919 a determinat importante schimbări în conștiința politică a muncitorilor, schimbări reflectate în îmbinarea revendicărilor economice cu revendicări politice tot mai importante, în orientarea spre acțiuni mult mai energice. În fruntea muncitorilor s-au situat comuniștii și alți membri ai aripii de stînga ai Partidului socialist, muncitorii cu o înaltă conștiință de clasă a căror influență a crescut continuu atît în rîndurile muncitorilor, cît și în organizațiile și organele de partid și sindicale.

Conferința pe țară a sindicatului metalurgist, care a avut loc la Cîmpina în a doua jumătate a lunii ianuarie 1920, a reflectat fidel această situație. Deși au existat și delegați care au arătat că „ni se cere mîna de fier care să nu se lase influențată de mase“, sau au cerut ca sindicatul să nu afirme deschis apartenența

⁵³ „Socialismul“, nr. 233, 25 octombrie 1919.

⁵⁴ *Ibidem*, nr. 242, 6 noiembrie 1919; nr. 15, 27 ianuarie 1920; *Greva generală din România*, 1920, pp. 95—97.

⁵⁵ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 6, dos. nr. 759, f. 20; „Socialismul“, 15 și 16 noiembrie 1919; *Ibidem*, 15 și 22 februarie 1920; „Izbînda“, 24 noiembrie 1919; „Lumea nouă“, 28, 29 noiembrie și 9 decembrie 1919.

⁵⁶ „Socialismul“, 26 februarie 1920.

⁵⁷ *Ibidem*, 18 decembrie 1919 și 12 februarie 1920.

⁵⁸ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 28, dos. 4348, f. 1, 2.

sa politică și țelurile sale revoluționare, numeroși delegați s-au pronunțat pentru afilierea la Internaționala a III-a, pentru sprijinirea revoluției proletare din Rusia Sovietică și au subliniat solidaritatea și combativitatea muncitorilor metalurgiști. „Din comemorarea zilei de 13 decembrie din București și restul țării — a arătat unul din delegați — tragem concluzia că muncitorimea are o forță care unora dintre noi i-a fost necunoscută. În sînul maselor trăește germele revoluției”⁵⁹. Exprimînd punctul de vedere al muncitorilor revoluționari, Pandelescu Becheanu, delegat din partea organizațiilor sindicale București, a arătat că era necesar ca „toate eforturile noastre să le îndreptăm pentru triumful complet al clasei noastre, pentru dictatura proletariatului”. Luînd cuvîntul la dezbaterile privind rolul consiliilor muncitorești, P. Becheanu a arătat „...trebuie să declarăm clar. Sîntem comuniști. Să apucăm urechea la cele ce spune masa muncitoare. Vrem socializarea... Să spunem lucrătorilor că în afară de greva economică este nevoie să mînuim teribila armă, greva politică”⁶⁰.

Lucrările conferinței au contribuit la procesul de clarificare ideologică care se desfășura în sînul mișcării noastre muncitorești, contribuind la imprimarea unui puternic avînt al luptei metalurgiștilor, îndeosebi a celor din Capitală, în primăvara și vara anului 1920.

În primăvara anului 1920, în București a izbucnit unul din cele mai puternice conflicte de muncă din industria metalurgică din România. La 9 martie 1920, muncitorii întreprinderilor „Wolff”, „Vulcan” și „Lemaître” au înaintat un memoriu comun prin care cereau⁶¹: sporirea salariilor; săptămîna de lucru de 44 de ore și respectarea duminicilor și sărbătorilor legale; ajutor de boală sau accident de muncă; asistență medicală; înființarea unei băi; menținerea unor drepturi cîștigate în perioada anterioară. Una din principalele revendicări, care reflecta creșterea conștiinței politice a muncitorilor, era cea formulată în punctul 7 al memoriului: „Consiliul muncitoresc va avea puterea să controleze costul materialelor, costul comenzilor sau prețul lor, producția și vînzarea, pentru a-și da seama de situația materială a fabricii”.

Muncitorii de la „Vulcan” au cerut răspuns în termen de 48 de ore. În ședința din 11 martie a industriașilor din metalurgie, membrii ai U.G.I.R., s-a încheiat un proces-verbal, prin care se aprecia că memoriul muncitorilor celor trei întreprinderi „depășind cadrul revendicărilor profesionale și economice — constituie un sistem periculos pentru a dezorganiza producția și viața noastră economică, urmărind revoluția socială, ca o consecință a legăturilor sindicaliștilor noștri cu bolșevicii din Rusia”. În consecință, patronii metalurgiști hotărârau: refuzul categoric de a satisface memoriul; să intervină pe lîngă guvern, solicitînd ajutorul acestuia în conflictul lor cu muncitorii; patronii tuturor fabricilor și atelierelor metalurgice se angajau să rămîna solidari în caz de declarare a grevei în una din întreprinderi; se preconiza elaborarea unui „regu-

⁵⁹ „Socialismul”, nr. 15, 27 ianuarie 1920.

⁶⁰ *Ibidem*.

⁶¹ Arh. st. Buc., fondul Ministerului de Interne, Direcția secretariatului și personalului, dos. nr. 253/1920, f. 19.

lament unic al muncii în fabrici“ care ar fi permis angajarea masivă a unor spărgători de grevă și punerea lor sub protecția autorităților ⁶².

În urma respingerii memoriului, muncitorii de la „Vulcan“ au declarat la 11 martie grevă ⁶³, greva muncitorilor de la Wolff urmînd să fie declarată ceva mai tîrziu — la 16 martie ⁶⁴. Încercarea făcută de unii lideri reformiști din conducerea partidului socialist și a sindicatelor de a determina amînarea grevei și de a scoate punctul 7 din memoriu a fost ferm respinsă de muncitori ⁶⁵. A doua zi după declararea grevei la „Vulcan“, direcțiile celor trei întreprinderi au anunțat că au hotărît să declare *lock-out* începînd cu 15 martie ⁶⁶ și au cerut totodată Ministrului de Interne să ia „urgente și severe măsuri“, pentru încetarea grevei de la „Vulcan“ ⁶⁷. În urma cererii patronului, la „Vulcan“ a fost instalată o gardă militară și a fost interzisă prezența greviștilor în incinta întreprinderii ⁶⁸. Tratatивele începute la 17 martie 1920 între delegații metalurgiștilor și patronilor ⁶⁹, în prezența lui Trancu-Iași, și care au determinat amînarea declarării grevelor și *lock-out*-urilor, au demonstrat însă intransigența muncitorilor. Cu ocazia tratativelor, patronii celor trei întreprinderi s-au arătat dispuși să mărească provizoriu salariile pînă la soluționarea conflictului printr-un arbitraj sau o comisie de anchetă numită de Ministerul Muncii. Muncitorii metalurgiști au refuzat însă și într-un nou memoriu, adresat Ministrului Muncii și Ocrotirilor Sociale, renunțînd la o parte din revendicări, solicitau mărirea salariilor cu numai circa 65% față de 150% cît era preconizat în primul memoriu. Muncitorii metalurgiști nu au renunțat însă la revendicarea dreptului de control al consiliului muncitoresc ⁷⁰. Muncitorii au cerut, de asemenea, plata zilelor de grevă. La reluarea tratativelor, la 1 aprilie 1920, industriașii au arătat că acceptă un arbitraj pentru revendicările muncitorilor, cu excepția aceluia care se refereau „la modificarea regimului de muncă (reducerea orelor de muncă, plata pe săptămîină în loc pe ora muncită și consiliul muncitoresc) care chestiuni nu pot fi rezolvate decît prin legiferare“ ⁷¹.

Încercarea patronilor de a supune conflictul unei comisii de arbitraj, de la care erau siguri că vor obține cîștig de cauză, a eșuat. În pofida faptului că printr-un Jurnal al Consiliului de Miniștri, din 20 martie 1920, se hotăra ca toate conflictele de muncă să fie supuse mai întîi unui arbitraj obligatoriu — măsură cu caracter antimuncitoresc prin care se urmărea îngrădirea dreptului de grevă — muncitorii metalurgiști, conform propriei lor experiențe din anul

⁶² Arh. st. Buc., fondul Ministerului de Interne, Direcția secretariatului și personalului, dos. nr. 253/1920, f. 24.

⁶³ „Socialismul“, 13 martie 1920.

⁶⁴ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 5, dos. 1039, f. 24.

⁶⁵ *Ibidem*, fondul 68, dos. 6199, f. 187.

⁶⁶ Arh. st. Buc., fondul Ministerului de Interne, Direcția secretariatului și personalului, dos. 253/1920, f. 28.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 26—27.

⁶⁸ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 5, dos. 1039, f. 24.

⁶⁹ „Socialismul“, 19 martie 1920 ; „Argus“, 29 aprilie 1920.

⁷⁰ Memoriul patronilor metalurgiști către președintele Consiliului de Miniștri, în „Argus“, 29 aprilie 1920.

⁷¹ *Ibidem*.

1919 și poziției sindicatelor față de această prevedere ⁷² — au declarat că „în principiu nu acceptă nici un arbitraj și nu vor lua parte la nici o comisiune de anchetă“.

Êșuarea tratativelor a provocat ascuțirea și lărgirea conflictului de muncă. Hotărârea și moralul de luptă ale muncitorilor metalurgiști au fost puternic susținute de solidaritatea oamenilor muncii din Capitală și alte centre din țară. Astfel, încă imediat după declararea grevei de la „Vulcan“, greviștii au primit un însemnat sprijin material din partea muncitorilor din București și provincie ⁷³. În aproape toate întreprinderile metalurgice din capitală, agitația și hotărârea de a înfrânge rezistența patronală au sporit într-o mare măsură. Deși nu s-a declarat grevă, muncitorii metalurgiști au folosit ca armă rezistența pasivă, prezentându-se la întreprinderi fără a lucra; ceea ce a echivalat cu o grevă nedeclarată și s-a soldat cu reducerea aproape la zero a producției ⁷⁴. Important este că la această acțiune au participat și muncitorii unei mari părți a întreprinderilor metalurgice mijlocii și mici din București. Astfel, pe lângă greviștii de la „Vulcan“ și acțiunea mai energică a muncitorilor de la „Wolff“ și „Lemaître“, au fost atrași la acțiune muncitorii de la „Metalurgia Rahova“, „Bingher“, „Hornștein“, „Weighel“ etc.

Față de hotărârea muncitorilor de a nu ceda, și în urma insuccesului de a aduce conflictul de muncă în fața unei comisii de arbitraj, sub pretextul că producția este sabotată, patronii metalurgiști au declarat *lock-out*, trecând, în același timp, la concedieri masive.

Lock-out-ul a fost declarat la 10 întreprinderi metalurgice mari și mici din București, peste 2 500 de muncitori fiind astfel concediați ⁷⁵. Patronii au încercat prin *lock-out* nu numai să respingă revendicările muncitorilor, ci și să smulgă unele dintre cuceririle anterioare ale metalurgiștilor. Se preconiza, astfel, reintroducerea muncii în acord, desființarea consiliilor muncitorești, contracte individuale etc. ⁷⁶.

Muncitorii de la „Wolff“ și „Lemaître“ au refuzat să accepte condițiile patronilor și nu au reluat lucrul, oficializând de fapt greva care se desfășura aici încă din luna martie 1920 ⁷⁷. La fel au procedat și muncitorii unor întreprinderi mai mici. Astfel, alături de „Vulcan“, producția mai multor întreprinderi metalurgice — „Wolff“, „Lemaître“, „Weighel“ — a încetat complet ⁷⁸, iar a altora — „Gutman“, „Marcus“, „Metalurgia Rahova“ etc. — continuau formal cu câțiva maiștri și lucrători, care au acceptat condițiile patronilor ⁷⁹.

⁷² „Socialismul“, 9 aprilie 1920; *Greva generală din România, 1920*, p. 107—108.

⁷³ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6199, f. 196; „Socialismul“, 22 aprilie, 9 iulie, 23 septembrie 1920.

⁷⁴ „Argus“, 29 aprilie 1920.

⁷⁵ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 5, dos. 774, f. 43; „Socialismul“, 22 aprilie, 9 iulie, 23 septembrie 1920.

⁷⁶ „Argus“, 29 aprilie 1920.

⁷⁷ „Socialismul“, 9 iulie 1920.

⁷⁸ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6122, f. 78; „Socialismul“, 9 iulie 1920.

⁷⁹ „Socialismul“, 9 și 12 iulie 1920.

În jurul fabricilor aflate în grevă au fost organizate la începutul lunii mai 1920 pichete de grevă⁸⁰. Muncitorii greviști, cei *lock-out*-ați ca și de la alte întreprinderi metalurgice au ținut în perioada martie-iunie numeroase întruniri, uneori zilnice, în care analizau stadiul luptei, luau hotărâri asupra desfășurării ei, își exprimau hotărârea de a înfrânge rezistența și solidaritatea capitaliștilor.

Lupta metalurgiștilor din capitală s-a încadrat într-un puternic val de greve generale pe ramuri sau regiuni și centre industriale ca și de greve pe întreprinderi, izbucnite în această perioadă și care au constituit un adevărat preludiv la greva generală din octombrie 1920.

În mod deosebit s-au făcut remarcate grevele minerilor din Valea Jiului, ale ceferiștilor, ale muncitorilor din Valea Prahovei, greva generală din Banat etc.⁸¹. În acest cadru s-au desfășurat și importante mișcări greviste ale metalurgiștilor din diferite orașe ale țării, printre care: Brăila — greva de 6 săptămâni din martie-aprilie de la „Sîmatu”⁸² și greva din mai a muncitorilor de la fabrica de cuie⁸³ — ; Ploiești — *lock-out*-ul de la uzinele metalurgice în iunie⁸⁴, greva strungarilor de la „Societatea Româno-Americană” din iulie⁸⁵. În luna iulie 1920 s-au desfășurat, de asemenea, greve ale muncitorilor metalurgiști din Arad⁸⁶, Cluj⁸⁷, Reșița, Bocșa, Oravița⁸⁸, și greva muncitorilor metalurgiști de la șantierul naval din Sulina, în august⁸⁹ etc.

În fața valului de greve din întreaga țară, guvernul și patronii au încercat prin diferite mijloace — de la manevre și promisiuni demagogice la intensificarea terorii — să înfrângă lupta clasei muncitoare⁹⁰. Toate acestea au creat condiții grele pentru situația și acțiunea muncitorilor, au dus la pierderea unor greve și a unor cuceriri anterioare, dar nu au reușit să oprească valul de greve din 1920, care au culminat cu greva generală.

În această atmosferă a continuat și greva metalurgiștilor bucureșteni. Din cauza luptei care se prevedea îndelungată, a micșorării ajutoarelor materiale primite de la ceilalți muncitori și de la sindicate, ca și a propriilor mijloace materiale de rezistență ale greviștilor⁹¹, reprezentanții metalurgiștilor aflați în

⁸⁰ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6199, f. 231.

⁸¹ Vezi *Greva generală din România, 1920*, cap. II.

⁸² „Muncitorul socialist”, 16 martie, 19 și 29 aprilie 1920 ; „Socialismul”, 21, 25 martie și 4 aprilie 1920.

⁸³ Arhiva C.C. al P.C.R., fond. 5, dos. 774, f. 221.

⁸⁴ „Socialismul”, 10 iunie 1920.

⁸⁵ *Ibidem*, 9 iulie 1920.

⁸⁶ „Tribuna socialistă”, 18 iulie 1920.

⁸⁷ *Ibidem*, 8 august 1920.

⁸⁸ Arh. st. Buc., fond. Ministerul de Interne, dos. 224, f. 1—2 ; fond. Consiliul Dirigent, dos. 1363/1920, f. 483.

⁸⁹ „Socialismul”, 26 iulie 1920 ; „Cuvîntul Galaților”, 29 iulie 1920. La greva, de caracter general, au participat muncitorii atelierelor de metalurgie, turnătorie, fierărie, mecanicii de pe vase, hamalii, salariații de la Căpitănia portului etc., toți angajați ai Comisiei europene a Dunării.

⁹⁰ *Greva generală din România, 1920*, pp. 120—126.

⁹¹ Arhiva C.C. al P.C.R., fond. 68, dos. 6199, f. 231 ; fond. 68, dos. 6122, f. 78.

grevă au hotărât, la adunarea din 22 mai 1920, plasarea muncitorilor greviști la alte întreprinderi, subliniind că nu vor relua lucrul la vechile lor întreprinderi pînă cînd patronii nu le vor acorda și satisface toate cererile din memoriu⁹². Această hotărîre a contribuit, pe de o parte, la creșterea rezistenței materiale a greviștilor fapt care a determinat intervenția organizației industriașilor metalurgiști, a unor patroni personal, pe lîngă celelalte întreprinderi metalurgice, cerîndu-se concedierea greviștilor angajați⁹³. Dar pe lîngă greutățile materiale întîmpinate de greviști, această măsură reflecta, pe de altă parte, existența unor serioase deficiențe în organizarea grevei care au avut urmări negative asupra desfășurării ei ulterioare. În fața ofensivei patronale, muncitorii întreprinderilor mici mai puțin căliți în lupte și mai slab organizați au cedat, rămînînd în grevă în cele din urmă numai muncitorii celor trei mari întreprinderi care porniseră lupta în martie 1920⁹⁴. Plasarea muncitorilor la alte întreprinderi a avut în primul rînd urmări nefavorabile asupra solidarității și legăturilor dintre greviști. În ultima parte a grevei, întrunirile au devenit rare, unele informații în legătură cu desfășurarea ei fiind aduse la cunoștința greviștilor prin presă. Această situație, în condițiile de intensificare a terorii, arestării a numeroși militanți revoluționari a slăbit puterea de luptă a greviștilor și a permis patronilor să încerce, prin spargerea unității greviștilor, să înfrîngă pe muncitorii metalurgiști. Astfel, la secția din Bucureștii Noi a întreprinderii „Vulcan“, în urma unor tratative duse cu administrația, un grup de lucrători au primit să lucreze, acceptînd condițiile patronului, inclusiv desființarea consiliului muncitoresc. În condiții asemănătoare au început lucrul și cîțiva muncitori de la „Wolff“⁹⁵. Marea majoritate a muncitorilor din aceste întreprinderi au rămas însă în continuare în grevă⁹⁶. Dar, cu toate aceste parțiale renunțări la luptă a unor muncitori a căror mijloace materiale de rezistență se epuizaseră, patronii nu au putut înfrînge greva muncitorilor metalurgiști, luată în ansamblul ei. În aceste condiții, la începutul lunii august au fost reluate, la Ministerul Muncii, tratativele dintre delegația sindicatului metalurgist și delegația patronilor.

Într-o ultimă încercare de a înfrînge pe greviști, patronul uzinelor „Vulcan“ a acceptat o serie de revendicări, pentru ca apoi, la prezentarea muncitorilor la lucru, să revină asupra unora din ele. Manevra a fost însă dejucată de muncitori; greva a reizbucnit imediat, antrenînd și muncitorii secției din Bucureștii Noi care reluseră lucrul⁹⁷. În fața rezistenței muncitorilor și în urma unor noi tratative, greva a încetat la „Vulcan“ la 14 august 1920⁹⁸. La sfîrșitul aceleiași luni a fost aplanată greva de la „Wolff“⁹⁹, iar la sfîrșitul lunii septembrie 1920 a încetat greva de la „Lemaître“¹⁰⁰.

⁹² Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6199, f. 237.

⁹³ „Socialismul“, 9 iulie și 23 septembrie 1920.

⁹⁴ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6122, f. 64, 71, 78, 80, 88.

⁹⁵ *Ibidem*, dos. 6200, f. 11; „Socialismul“, 30 iulie 1920.

⁹⁶ *Ibidem*, 5 august 1920.

⁹⁷ „Socialismul“, 5, 6, 7 august 1920.

⁹⁸ *Ibidem*, 12 august și 23 septembrie 1920.

⁹⁹ *Ibidem*, 22, 23 și 27 august 1920.

¹⁰⁰ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6122, f. 26; „Socialismul“, 23 septembrie 1920.

Muncitorii au obținut, în general *, sporirea salariilor, săptămâna de lucru engleză (44 de ore săptămânal) și alte revendicări economice. Ofensiva patronilor metalurgiști din timpul grevei a fost zdrobită, muncitorii apărându-și drepturile cucerite anterior. Astfel, patronii au fost nevoiți din nou să recunoască delegații și consiliile muncitorești, să accepte contractele colective și să renunțe la reintroducerea lucrului în acord. Solidaritatea muncitorilor s-a dovedit a fi mai puternică decât cea a capitaliștilor, în pofida *lock-out*-urilor, a manevrelor patronilor și a sprijinului pe care guvernul, prin teroare și legislația antimuncitorească, l-a acordat capitaliștilor. Muncitorii au respins consecvent toate încercările de a se impune un arbitraj obligatoriu în vederea rezolvării conflictului de muncă. Cu toate acestea, nu au fost câștigate toate revendicările formulate în memoriu — în primul rând dreptul de control al consiliului muncitoresc — și nu în măsura dorită de muncitori. Acest fapt a contribuit la menținerea unei puternice agitații în rândul muncitorilor metalurgiști de la „Vulcan” și „Wolff” în special¹⁰¹. La câteva zile după reînceperea lucrului, peste 200 de muncitori de la „Vulcan” nu se prezentaseră încă la lucru, nemulțumiți de rezultatele tratativelor¹⁰². Astfel, sfârșitul grevei a însemnat, de fapt, punctul de plecare pentru noile acțiuni ale metalurgiștilor din București, duse cu înțelegerea superioară și energia pe care experiența grevei încheștări prin care trecuseră le-au dat-o.

Analiza evoluției acțiunilor desfășurate de către muncitorii metalurgiști din București de la sfârșitul anului 1918 până în septembrie 1920 demonstrează împletirea strânsă a revendicărilor economice cu revendicări politice tot mai importante, ca urmare a celuiiași proces intens și rapid de maturizare politică și radicalizare care a cuprins proletariatul român și îndeosebi detașamentele sale din ramurile principale ale industriei și din transporturi în acești ani. Corespunzător cu desfășurarea acestui proces, în urma numeroaselor greve, demonstrații și întruniri, cu un tot mai pronunțat caracter politic a crescut și combativitatea muncitorilor metalurgiști, amploarea și durata acțiunilor lor greviste, s-a îmbogățit neconținut experiența lor de luptă.

În fruntea muncitorilor metalurgiști s-au situat muncitorii din marile întreprinderi din București. Muncitorii unor întreprinderi ca „Vulcan”, „Wolff” au participat în decursul unui singur an — septembrie 1919 — august 1920 — la două mari acțiuni care însumează aproape 8 luni de grevă și la numeroase alte greve politice, demonstrative etc. În aceeași perioadă au fost atrași la luptă muncitorii unor întreprinderi metalurgice mici și mijlocii din capitală cât și din provincie.

Propria lor experiență de luptă, ca și a luptelor întregii noastre clase muncitoare în această perioadă, au situat metalurgiștii și organizațiile lor sindicale

* Tratatивele au fost purtate pe întreprinderi, fapt pentru care revendicările câștigate de muncitorii de la „Vulcan”, „Wolff” și „Lemaître” nu au fost toate identice.

¹⁰¹ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 68, dos. 6200, f. 13 ; *Ibidem*, fond. 5, dos 1039, f. 34.

¹⁰² *Ibidem*, fond. 68, dos. 6200, f. 13.

În rîndurile detașamentelor revoluționare, de avangardă ale clasei muncitoare. În cursul grevelor din martie—septembrie 1920, pentru muncitorii metalurgiști din București, ca și pentru întreaga clasă muncitoare din România a devenit tot mai evidentă necesitatea declarării grevei generale, pentru care s-au și pronunțat în mai multe rînduri în vara și toamna anului 1920. Faptul că la mai puțin de o lună de zile după ce reluaseră lucrul, în urma unei lupte grele și istovitoare de aproape 6 luni, în condițiile în care obținuseră însemnate revendicări, muncitorii metalurgiști din Capitală au răspuns în unanimitate, participînd în masă la marea încheștare dintre proletariat și burghezie — greva generală din octombrie 1920 — pune în evidență marea capacitate de luptă, conștiința de clasă și spiritul revoluționar al muncitorilor din această importantă ramură a economiei naționale.

Muncitorii metalurgiști din București, căliți în focul luptelor susținute în anii 1918—1920, au participat la greva generală, adăugîndu-i propria lor experiență și energie revoluționară, învățînd împreună cu întreaga noastră clasă muncitoare că drumul spre victoria finală trebuia călăuzit de un partid revoluționar, marxist-leninist.